

122 na jitřní na ranní pobožnost – 123 dřví dveří – 126 *domidž* dokud; *ucti se* klid se – 128 *za obludu příjem* za klam, za přízrak přijav – 130 *přieznivě* přátelsky – 132 *neprávě* neprávem; *ač tě* ač ti je – 133 *po dnešní den* pro dnešní den, od dneška – 134 *s brzkostí* rychle – 135 *zlost* zlý čin – 136 *neostal* neustoupil – 137 *pravedlný* spravedlivý – 139 *poň* pro něj

ŽIVOT KRISTA PÁNA

Tento spis podává vylíčení života Kristova hlavně podle vypravování evangelií, přechází však některými texty apokryfními a podle vzoru latinských Meditací o životě Kristově, sepsaných neznámým františkánem v Itálii koncem 13. století, v úvahy vyzývající čtenáře k prožívání a napodobení života spasitelova. Některé partie se shodují doslovně s Passionálem; z toho, jakož i z celkové shody jazyka a slohu nutno soudit, že autor obou těchto spisů je týž. Byl to dominikán žijící v době Karla IV. Ačkoli skládal svá díla nepochybně především pro potřebu kazatelskou, měl přitom na mysli i šlechtickou vrstvu tehdejší naší společnosti, která podle jeho mínění pro světská zaneprázdnění ráda zapomíná na Boha. Vynikající slohové a jazykové vlastnosti obou děl působily patrně významně na další rozvoj české prózy. Autor dovedl napodobit rozsáhlá latinská souvětí, v nichž participiální věty přívláskové blíže určují podmět, a často i rýmovanou prózu svých vzorů. Nepřidrží se však otrocky slovního výrazu předlohy, mění nepřímou řeč v přímou a naopak často klade výrazné konkrétní české obraty za latinská abstrakta.

První naše ukázka je vzata z líčení *útěku Kristova do Egypta*, jež je pod vlivem apokryfů a Meditací; text *O světie Trojici* je společný Životu Krista Pána a Passionálu.

O POSTÚPENÍ JEŽÍŠOVU DO EJIPTA

Potom přebývši matka božie u svatě Alžběty několika dní, odtad se s dětátkem a s svatým Ozěpem povzdvihše, do města Nazareta se vrátísta, toho nevěduce, ež král Herodes toho činu hledá, kak by mohl to svatě dětátko zahubiti. Tehda noci zěvil se anděl svatému Ozěpovi ve sně, jakžto píše svatý Matěj evangelista, 5 vystřichaje jeho a řka: „Vezma dětátko a matku jeho, uteciž do Ejipta, neb Herodes toho hledá, aby to svatě dietě zahubil.“ Z toho se snu svatý Ozěp probrav, ihned se vzchopil a šed tu, kdež matka božie odpočíváše, ji ubudiv toho viděnie sen jiej pověděl. To matka božie uslyševši, velmi se za své dětátko užasši, ihned se vzchopila svatého Ozěpa ponucějíc, aby, kakžkoli tma a v noci bylo, s dietětem 10 pryč běžeti pospiešili.

Tu móż každý pomysliti, kak jest to žalostivé bylo, když matka božie tíšě k dětátku Ježíšovi přistúpivši, povzdvihši jeho znenáhla, ano spí, musila s ním v noci pryč jíti. Na tom nám všěm jest příklad ostaven, kak se nám jest u protivenství, i když se nám dobře vede, jmieti. Aj toť, když se syn boží narodil, veliká se čest 15 jemu zpíeváním slavným ote všie říšě nebeské dála, a tu se jemu pastýři modlili jakžto pravému bohu. A potom osmý den obřezán podlé Starého zákona jakžto každý hříešný. Potom po některých dnech tříe svatí králi přišedše, s velikú ctí před ním poklekše, drahé dary jemu ofěrovali a jemu se jako pravému bohu pomodlili. A když odtad pryč šli, ostalo dětátko Ježíš mezi volkem a oslíkem jako jiné 20 chudé dietě pláčě. Potom v chrámě bohu otci byl obětován, z něhožto jest byla

matče božiej radost i veselé: a tuto již velí anděl s ním utéci do Ejipta. A když to sbožný člověk všecko sznamená, již bude uměti, kak se má na všech svých věcech jmieti: když se jemu dobře povede, tiem nepýchati, a když zle, v tom se bude nerozpakovati, ale vždy bohu děkovati a ot jeho svaté milosti utěšenie čakati.

25 Znamenaj, kak jest to bylo žalostivé, ež matka božie jsúci mladichná nemohla dobře choditi, a svatému Ozěpovi pro starost těžko bylo jíti, a to dětátko, ješto sta jměla nésti, jedva jest bylo dvú měsieci v stář: však jsta musila u velikéj chudobě po neznámých cestách do daleké cizie země jíti. A tu sobě příklad vezmi veliké našeho spasitele pokory, ež moha se dobře svým protivníkom obrániti, ra-
30 dějí chtěl na čas před nimi postúpiti a do cizie země daleko se přestěžiti.

Jakžto ti, jimžto sú ty vlasti známy, pravie, cesta z Nazareta do Ejipta jest vzdál, což móż dobrý chodec za dvanádeste dní přejíti. Ale jima jest bylo snad cesty se dva měsieci. A šli jsú přes tu púšči, přes pusté lesy, a často hospody nena-
leznúc musili na poli do zajitřie ostati. A když do ejiptské země přišli, podlé dávné-
35 ho proročstvie všěcky ďáblové modly se obořily. A tu do jednoho města, ješto slóve Hermopolis, přišedše sprostný domek sobě najeli, a tu jako chudí lidé sedm let bydlí-
li, nic jiného nejmajíce, než což matka božie svýma svatýma rukama šijíc a vazúc vydělala, z toho jsú měli chudú potřebu. A když byl Ježíš pět let v stář, sláše jeho často matka svatá do města po poselství, an to s velikú pokorú všecko sdějieše;
40 jsa syn boha otcě přenajvyššieho, nic se tiem nestyděl. A často jako jiné děti chleba u matky poprosě, ana by byla ráda dala, ale někda nejmějieše; proněžto jeho srdeč-
ně litujíc, rozličně jakž mohla jej těšila, a často také své částky pokrm sama utripec svému milému synu zachovala, chtiec radějši jemu dáti než sama požiti. A to vše
duchem svatým bylo způsobeno, aby jeho svaté božstvie chudým tělesenstvím se
45 zastieraje ďáblóm bylo zatajeno. Mohlo jest také býti to, ež některé šlechetné panie, vidúce matku boží u velikéj tichosti pokornu a v chudobě bydléc, posieláchu jí rozličné potřeby jejie nedostatky znamenajíc, domovité potřeby, a ona pokorně děkujíc přijímáše. A s druhé strany svatý Ozěp, což svýma rukama sekyrú vydělal,
z toho sobě chudú potřebu učiniesta. Na to slušie sbožnému křesťanu často se
50 rozpominati, neb taká pamět skúpost tupí, pýchu zahoní a k náboženství v svatěj pokořě lidská srdcě k bohu zažehá skrzě milosrdné politování, co jest pro ny milý Ježíš trpěl.

O NAVRÁCENÍ JEŽÍŠOVU Z EJIPTA DO ŽIDOVSKÉ ZEMĚ

V tej chudobě tu pohostinu sedm let v Ejiptě bydlivše, jakžto píše svatý Matěj evanjelista, zěvil se svatému Ozěpovi anděl a řka: „Vezma dětátko a matku jeho
55 jdiž do israhelské země, neb sú juž zemřeli ti, jižto sú dětátko zahubiti hledali.“ To zěvenie svatý Ozěp ot anděla uznamenav, vzem dětátko a matku jeho, vrátil se do israhelské, točíš židovské země. A tak přišed, uslyšav, ano syn krále Herodóv jménem Archelaus v těch vlastech kraluje, bál se tam jíti. Tehda se opět anděl zěvil a řka a prikazuje, aby šel do města Nazareta.

60 Tu slušie vëdëti, ež do Ejipta s dětátkem jdúce snáze bylo, ež malé bylo dietë, mohli je samotiež nésti. Ale do své së země z Ejipta vracijíc, svaté dětátko, když sedm let v stár bylo, těžko bylo samotiež nésti, a také tak mládo bylo, ež daleko pëše jiti nemohlo. Ale tak jest v domnëní podlé jednoho znamenitého zëvenie, ež byl jeden bohobojný muž, jenž vláščím srdcem to dětátko miloval; pronëžto lituje
65 toho nebeského dietëte, svého jemu oslíka požičil. Ó přëmilé dietë! Ó králi všë-mohúci! Kak si pro ny hñiešné mnoho pracoval! Pronëžto dobřë o tobë David skrzë tvój svatý duch miesto tebe řekl: „Chudý sem já a u pracovitëm diele ot mé mladosti.“

A když tak matka božie a svatý Ozëp s svatým dětátkem přëš velkú púšči
70 jdiechu, našli na púšči svatého Jana Krstitele, an již v svéj mladosti strastný život pro bóh na púšči vede. A chtie tomu jedni mistři, ež jest to ta púščë byla, přëš nížto sú přëšli synové israhelščí jdúce z Ejipta. A odtad jest bliz řëka Jordán, v nížto jest svatý Jan krstil lidi, jižto k němu na púščë přicházëli. A potom když Ježíš třidëti let v stár byl, v tejš řëčë pokrstil samého Jezukrista. Na tej púšči
75 když uzřël svatý Jan, ano matka božie a svatý Josef s svatým dietëtem jdú, velmi së obradovav, s pokorným srdcem přëd Jezukristem padna, jemu së spen ručë pomodlil. A tu otopčinuvše syrového nevařëného zelícë pojedli a na to së vody studené napili. A odtad vstavše, tu svatého Jana ostavivše, přëš tu řëku Jordán přëšedše, přibráli së k svëtie Alžbëtë, k svatého Jana materi a tu sú přësrdecně míle
80 přijeti. A odtad brali së do města Nazareta. Tu së k nim sebrali sestry i rozliční přietelé matky božie, milé jim vítanie dávajíc a jich së zdraví radujíc. Tuž jsú i ostali bydlëc a toho dietëte snažně chovajíc pët let. A ješčë i dnes ukazují pútníkóm v tom městë Nazaretë jednu studnici, z niežto syn boží Ježíš za svého dětinstva kotlíkem vody načieraje svéj matcë nosil, a to pokornë činil, neb ona jiného sluhu
85 nejmëjše.

A od toho miesta vrácenie Jezukrista z Ejipta do Nazareta až byl Ježíš dvanádstë let v stár, nic së nečte ani piše, co jest těch pët let činil Ježíš bydle v Nazaretë. Kromë jedny knihy jsú, ješto slovú O dětinstvë našeho spasitele; těch sem psáti nechťël, neb sú o nich svatí mistři nic nepsali ani potvrdili.

Nádpis: *O postúpení* o útëku – 2 *Ozëp* Josef; *së vrátišta* (duál) vrátili se – 3 *ež že*; *čímú* zpúsobu – 4 *piše svatý Matëj* Mat. 2,13 – 8 *užasši së* uleknuvši se – 9 *ponúcejíc* pobízejíc; *kakžkoli* jakkoli, ačkoli

14 *aj tot hle* – 18 *ofërovali* obëtovali – 20 *pláčë* plačíc – 22 *sznamená* uvëdomí si; *umëti* vëdëti – 23 *jmieti së* chovati se, počínati si; *nepýchati* nestávati se pyšným – 24 *së bude nerozpakovati* nebude ztrácti odvahu

25 *mladičhná* mladičká – 27 *sta jmëla* (duál) mëli; *v stár* starë; *jsta musila* (duál) musili – 30 *postúpiti* utëci; *přëstëžiti së* přëstëhovati se

31 *vlasti kraje* – 32 *vzdál* dlouhá; *jima* (duál) jim (dvëma) – 33 *se dva mësiecë* na dva mësiece, asi dva mësiece; *hospoda* útulek – 35 *obořily së* zbořily se – 36 *Hermopolis* v středním Egyptë; *najeli* najali – 37 *vazúci* pletouc – 38 *chudú potřëbu* skrovnou výživu; *sláše* posílala – 39 *sdëjješe* konal – 42 *sama utrpiec* sama se vzdavši – 46 *bydlëc* žijíc – 46-47 *posieláchu* jí... *domovité potřëby* posílaly jí, vidouce rozličné nedostatky jejího živobyti, domácí

potřeby – 49 učiniesta (duál) činili – 50 paměť památka, pamatování; zahoní zahání, potlačuje – 51 pro ny pro nás

53 pohostinu v cizině; píše... Matěj Mat. 2,20 – 56 vzem vzav – 57 točíš totiž – 61 samotiež vlastní silou (t. uvázané); vracijíc se vracejíce se – 64 vláščí zvláštní, vlastní – 65 požičil půjčil – 67 David... řekl ze Žalmu 108,22 a 128,1

72 bliz blízko – 73 krstil křtil – 76 spen sejav – 77 zelice bylin, zeleniny – 79 světie svaté – 80 přijeti přijati – 84 načieraje nabíraje – 88 O dětinstvė apokryfní evangelium Matoušovo (De pueritia Jesu)

TUTO SĚ ČTE O SVĚTIE TROJICI A O SVATÉM DUŠĚ

- Dávných mudrcův jest pověděnie, ež nic bludnějšíeho nenie, než tu drzost v srdci jmieti, ktož chce všeho rozumem jieti, jehožto ižádní rozumi obklíčiti nemohú. O tom pravie všickní světie mistři, ež, což jest o světie trojici psáno, to jest vyšše všeho světa rozumu, ani o tom mohú příkladí přivozeni býti, ani se čím přirozeným móž dolíčiti, ani smysly ohraditi, jediné věrú s pravým srdcem v duši schrániti. Neb ta převysoká trojnost kak-li se v sobě trojí, kak-li se v sobě sjednává, i kterým-li činem syn od otcě a duch od otcě a od syna pocházie, kakž kolivěk o tom mistři píší, však o tom nikda nekonají, ale vždy divnie boží moci ostavují, to vždy u pravěj vieře držiece, ež otec, syn, svatý duch jest všejeden hospodin.
- 10 Avšakž dalekými činy pod pokrytým zjevením rozličným skrzě rozličná podobenstvie buoh otec světu ukázal, ež z té chvalné trojnosti duch svatý pocházie, jenžto jakžto v svéj podstati božsky svú moc nese, tak ju milosrdně a rozličně světu ukazuje. To ukázanie rozličně se množí podlé těch svatých jeho jmen, jimižto se světu skazuje, jakžto mluví svatý Řehoř a řka: „Duše svatý, ty jsi utěšitel, tys dar najvyššieho boha, tys živá tekúcie studnicě, tys oheň horúcí, ty milost, ty duchovné pomazanie, tys dar svatých sedmi dárností, tys prst pravice moci božie, tys jisté slíbenie od otcě boha na svět seslané.“ A takž se sbožným dušiem rozličně duch svatý požicie, jakžto praví svatý Pavel, ež jedněm duch svatý dar jest múdré řeči, některým dar umenie, některým u vieře, některým u vykládání rozumův v jednom
- 20 témž duchu. A v tom dvój rozum běží: někde se duch svatý ukazuje světu vidomě, někdy nevidomě.

- O nevidomém ukázání praví svatý Jan ve čtení: „Duch svatý, kdež chce, tu vdechne; a hlas jeho slyšíš, ale nevieš, odkad jde, kam-liť miení.“ Protož právě tak činí, jakožto o hromu mistr pohanský píše, ež hrom železo v nožniciech spálí a nožnicie neuškodí, peniezě u měšci zejže a měšci nic neuvadí, rúcho na člověcě
- 25 zkazí a člověku neuvadí. Taktěž divná moc ducha svatého činí: železného srdcě hněvníky svým svatým ohněm s nepřátely smíří a je spolu u milostném přiebytku ostaví; lakomé toho světa lidí svým svatým ohněm zle dobytého sbožie, stříebra, zlata zbaví a je v utěšenéj chudobě ostaví; na mnohých pyšných rúcho svým svatým ohněm spálí a je u velikéj pokoře světa skrotí. Tak byl svatý Pavel apostol dřieve
- 30 proti vieře Jezukristově nemilostivý, potom duchem svatým s bohem smířen jest apostol vzvolen. Tak svatý Matěj evangelista byl bohatec lakomý, potom duchem svatým osvícen, všeho nechav, Jezukristu se přikázal. Tak David prorok, někda

pyšný vražedník, i jiných velikých hřiechův plný, skrzě duch svatý k bohu se
35 obrátil a příklad svého pokání všemu světu ostavil, když řekl: „Smiluj se nade
mnú, hospodine!“ Protož svatý Jan evangelista o tom dobře píše, ež duch svatý
dívne nevidomým činem světu se ukazuje. Toho také svatý Bernhart potvrzuje,
mluvě k duchu svatému a řka: „Ó předičná svatosti, ó přetúšený hosti mé siré
40 duš! Odkads mi přišel, kterým jsi činem u mé srdce vstúpil? Na tom všemi smysly
hýfi. Neb sem tebe tu neviděl, neslyšal, nepokusil, nepočil, nedotekl, jediným či-
nem jsem tě přěsladčě při sobě učil, kdyžs mým srdcem mocně pohnul a mně vše
zlé skutky brzčě ostudil, méj duši rozkošné po sobě túženie ostavil; v němžto se
tělestvie mé dívie těšieše, v tom sobě juž srdce mé mrzkost činí. Tu jsem tvú
převysokú moc poznal, kak svú milost ke všem hřiešným milostivú neseš, od sebe
45 daleko hřiechem vzdálené brzčě k sobě navraciješ.

Druhým činem duch svatý vidomě se světu ukazuje. Najprvé v holubiej
tvári, jakžto píše svatý Lukáš evangelista, na krstu Jezukristově. Druhé pod podob-
benstvím světlého oblaka na hořě Tábor, tu kdežto se v oslavněj tvári třem apo-
stolóm ukázal, jakžto píše svatý Matěj evangelista. Třetie se ukázal u vdešení, když
50 dechl na apostoly, když řekl: „Přijměte ducha svatého“, jakžto píše svatý Jan
evangelista. Čtvrté u podobenství ohňovém, páté v ohňových jazyciech. V těch tak
dívnych svatého ducha ukázaních pod tak rozličnými tvářemi, jakžto praví svatý
otec Lev papež, kak jsú kolivěk ty tvári lidskýma očima obezřeny, však jest tu duch
svatý v jestojství svého veleslavenství neviděn, ale byl tu jestojsky svú svatú milo-
55 stí, dávaje se světu znáti skrzě těch rozličných tvári podobenství. Nebo jakež
holúbek jest pokorný pták, takež duch svatý z hřiešných pokorné činí. Jakež
oblak zemi svú vlahú otvadžije, takež duch svatý tvrdá srdcě k žízni svatých skut-
kóv připravuje. Jakež vdešenie brzo svůj běh dokoná, takež duch svatý brzke nad
hřiešnými smilováníe učiní. V ohnivém se také podobenství a v jazyciech ohňo-
60 vých ukázal, skrzě to dávaje světu rozuměti, ež duch svatý srdcě lidská k nábo-
ženství zažehá a svým svatým učením rozličné mrdcě svatému umění učí. Neb
jakžto praví otec svatý Lev papež mluvě k duchu svatému: „Ó žádúci mistře,
kak se brzo naučí, ktož se tvú svatú milostí učí! Netřeba mu času prodlenie, ani ji-
ných mistróv tresktanie, ani všelikých jiných knih zvyčenie, než tvé svaté milosti
65 brzke vdešenie jest všeho mistrovstva snadné naučenie.“ O tom také píše svatý
Řehoř, jakžto svatá cierkev zpievá: Ó svatý duše, ty jsi v svaté proroky vdechł,
aby o Jezukristovi tebú jim zjevená tajenství světu zvěstovali. Ty jsi svaté apos-
toly naučiv potvrdil, aby vieru Jezukristovu po všem světu zvučně provolali.
Kdyžto böh otec veš svět tvořieše, tehda se ty, duše svatý, nad vodami vznášieše,
70 tu vše jednaje v tom času, ješto bylo na věky přěvėděno v tobě bez času. Tenžs
počátek všemu věděni u vodách posvětil, nám znamenie dávaje, ež skrzě svatý
křest u vodě tvým svatým vznícením bohu se dostanem. Ty, svatý duše, když
chceš, kohož chceš, v duši spoříš i živiš. Ty rozpačná srdcě rúčím činem plaččívě
v skrúšení kvielíš. Ó nebeský mistře, ozři se na ny na hřiešné, nauč, rozkvěl a od sebe
75 nerozlučij! Nebs ty utěšitel přějasný, sirěj duši host přemilý, hřiešného člověka

sladké odvlaženie. Tys pracných ľudí žádné odpočívania i všech žalostivých nebeské utěšenie. Ó duše svatý, tys ten, ještos své zvolené vítězě, svatě mučedlníky, tak silně posílil i potvrdil, ež což jsú biti i dráni, sěčeni, vláčeni, pečeni, řězani, vrtáni, rozličně trýznění, však to jim tvým svatým vdešením vše lehko bylo trpěti. Tys ten, duše svatý, jenžto všech rytieřských stavov posiliješ, aby pro čest, pro pravdu i pro vieru své životy vážili. Tys ten duch svatý, jemužto chválu vzdává všě říšě nebeská i všeho světa stvořenie, neb všie dobroty milost od tvé milosti horúcie pocházie. Protož, milý duše svatý, my hřiešní tvé milosti prosímy, aby ráčil temnost našich srdcí tvú svatú světlostí vyhnati a naše duše u věčné utěšenie dovésti věky věkóm. Amen.

Nadpis: *o světie o svatě* – 1 *ež že; drzost smělost* – 2 *jieti* (pojmoviti, pochopiti) – 3-4 *to jest vyšše všeho světa rozumu* to přesahuje rozum (důmysl) celého světa – 4 *přivození* přivedeny, opatřeny – 5 *dolíčiti* ukázati, znázorniti – 6 *schrániti* uchovávat; *sjednává sě* shoduje se, spojuje – 7 *kterým-li činem* nebo kterým způsobem; *kakž kolivěk* at jakkoli – 8 *nekonajť* neskončují; *divní* divný; *ostavují* nechávají – 9 *všejedem* jediný – 10 *pokrytým zjevením* skrytým, zakrytým zjevením – 12 *v podstatí* v podstatě – 14 *skazuje sě* ukazuje se – 16 *dárnost štědrost* – 18 *požičie* půjčuje; *praví svatý Pavel* 1 Kor. 12,1-12 – 20-21 *vidomě... nevidomě* viditelně... neviditelně

22 *praví svatý Jan* Jan 3,8 – 23 *kam-lit* nebo kam – 24 *v nožnicích* v pochvě – 25 *zejže* (zežže) spálí – 27 *u milostném přiebytku* v láskyplném soužití – 28 *lakomé* chtivě – 33 *přikázal sě* zaslíbil se – 36 *svatý Jan... píše* Jan 3,8 – 37 *nevidomým činem* neviditelně, aniž je ho vidět – 40 *hýří* bloudím, mýlím se; *nepočil* neucítil – 41 *učil* ucítil – 42 *ostudil* znechtíl – 43 *tělestvie* tělesenství, tělesnost; *mrzkost činí* oškliví (si)

47 *tvář* podoba; *píše svatý Lukáš* 3, 22; *druhé* za druhé – 48 *oslavny* oslavený – 49 *třetí* za třetí; *vdešenie* dech – 50 *píše svatý Jan* 20, 22 – 51 *čtvrté* za čtvrté; *páté* za páté – 54 *jestojstvie* podstata, bytnost; *veleslavenstvie* velebnost, majestát; *jestojsky* podstatně, skutečně, bytostně – 57 *otvlažije* zavlažuje – 61 *mrdcě* vrtkavec – 64 *zvyčenie* osvojení si, naučení – 69 *veš svět* celý svět; *vznášieše sě* vznášel ses – 70 *ješto* co; *přěvěděno* předvěděno – 73 *spořih* rozmnožuješ; *rozpačný* v nejistotě jsoucí; *ručím* činem rychle – 74 *ozři sě* ohlédni se; *rozkvěl* rozplač (vzbuď naši lítost) – 76 *odvlaženie* vláha; *pracný* nutný trpící; *žádny* žádoucí, milý

ŽIVOTY SVATÝCH OTCŮ

Neznámý dominikán, jenž zpracoval český Život Krista Pána a Passionál, nebyl ve své době ojedinělým zjevem. Asi současně s ním přeložil rovněž neznámý autor do češtiny rozsáhlý soubor životopisů proslulých mnichů (sv. Pavla, Antonína, Hilariona a jiných) i řeholnic a jejich pozoruhodných výroků, nazvaný Životy svatých Otců, jehož jednotlivé složky pocházejí ze 4. a 5. století. Obsahovou pestrostí a svou nabádavostí získalo dílo záhy veliké obliby; kazatelé z něho rádi brali příklady. Český překlad je dílo hodnotné a nabylo velkého rozšíření, ačkoli jeho jazyk působí dojmem značně archaickým a není tak blízký hovorové řeči jako jazyk Passionálu a Života Krista Pána.

Jako ukázkou jsme vybrali Chválu poustevnictví od Petra Damiani, která sice nepatří k původnímu obsahu díla, ale dobře vystihuje celkové jeho ladění. Dovedný český autor nijak nesetřel stylistickou složitost latinské předlohy, jejíž úvahy jsou vybudovány na jazyce bible a citátech z ní.